

MADANIY-TARIXIY TURIZMNING MOHIYATI VA UNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Jumaniyazova Ozodaxon Zaripboy qizi

Bux.DU.Turizm mutaxassisligi, 1-kurs magistranti

ozodaxonjumaniyazova0@gmail.com

Xamroyev Xalim Rozikovich

Buxoro, BDU. professor, i.f.n.

Annotatsiya: Maqolada madaniy-tarixiy turizm tushunchasi, uning tarixi, kelib chiqishi, uning turizm sohasidagi o‘rni va o‘ziga o‘ziga xos xususiyatlari ochib berilgan va bugungi kunda madaniy-tarixiy turizmning ahamiyati qay darajada ekaligi o‘rganilgan. Ushbu maqola yozilishidan asosiy maqsad “Madaniy-tarixiy turizmning mohiyati va uning xususiyatlari” haqida umumiy ma`lumot berish. Tadqiqot natijalari shuni ko`rsatadiki, madaniy-tarixiy turizm o`zining ko`p turlilik xususiyatlari orqali nafaqat turizm sohasini, balki davlat iqtisodi va boshqa ko`plab xizmat ko`rsatish sohalarini rivojlantirishi mumkin.

Kalit so‘zlar: turizm, madaniy-tarixiy turizm, madaniy meros, madaniy-tarixiy obidalar, madaniy xilma-xillik.

Аннотация: В статье раскрывается понятие культурно-исторического туризма, его история, происхождение, его место в сфере туризма и его специфические особенности, а также исследуется, в какой степени значимость культурно-исторического туризма сегодня. Основная цель написания данной статьи – предоставить общую информацию о «Сущности культурно-исторического туризма и его особенностях». Результаты исследования показывают, что культурно-исторический туризм благодаря своим многообразным особенностям может развивать не только туристическую сферу, но и государственную экономику, и многие другие сферы услуг.

Ключевые слова: туризм, культурно-исторический туризм, культурное наследие, культурно-исторические памятники, культурное разнообразие.

Abstract: The article reveals the concept of cultural-historical tourism, its history, origin, its place in the field of tourism and its specific features, and it is studied to what extent the importance of cultural-historical tourism is today. The main purpose of writing this article is to provide general information about “Essence

of cultural-historical tourism and its features”. The results of the research show that cultural-historical tourism can develop not only the tourism sector, but also the state economy and many other service sectors through its diverse features.

Key words: tourism, cultural-historical tourism, cultural heritage, cultural-historical monuments, cultural diversity.

Kirish.

Turizm milliy iqtisodiyotga yuqori daromad keltiradigan istiqbolli soha boʻlib, jahon iqtisodiyotining yetakchi tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Sayyohlik sohasida taraqqiyotga erishgan baʼzi mamlakatlarning asosiy daromad manbai ham aynan turizm hisoblanadi. Mamlakatimiz boshqa koʻplab sohalar kabi turizm sohasida ham katta imkoniyatlarga ega davlatdir. Oʻzbekistonda turizm sohasining 10 ga yaqin turi mavjud boʻlib, ayniqsa ular orasida madaniy-tarixiy (tarixiy shaharlar va madaniy yodgorliklarni ziyorat qilish) turizm yetakchilar qatorida turadi. Shu sababli, keyingi yillarda davlatimiz tomonidan mazkur yoʻnalishni rivojlantirish boʻyicha koʻplab qaror va farmonlar qabul qilinmoqda. Jumladan, “Respublikaning turizm salohiyotini jadal rivojlantirish hamda mahalliy va xorijiy turistlar sonini yanada oshirishga doir qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida” gi Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 26.04.2023 yildagi PQ-135-son Qarori¹da “Respublikaning turizm salohiyatidan toʻliq va samarali foydalanish, mavjud resurslar va imkoniyatlardan har tomonlama foydalanish hisobiga turizm sohasida faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlari uchun qoʻshimcha sharoitlar yaratish maqsadida hududlarning turizm salohiyatini oʻrganish, hudud va uning tarixi, turistik obyektlari va oʻziga xos xususiyatlari toʻgʻrisida turli tillarda kontentlar yaratish, ularni targʻibot qilish hamda turpaketlar yaratishda yordam koʻrsatish” kabi bir qator vazifalar belgilab olindi hamda Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Turizm, sport va madaniy meros sohalarida davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida” 2021-yil 6-apreldagi PF-6199-son Farmoni hamda “Oʻzbekiston Respublikasi Turizm va sport vazirligi huzuridagi Madaniy meros agentligi faoliyatini tashkil etish hamda sohani innovatsion rivojlantirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida” 2021-yil 19-iyundagi PQ-5150-son qarori²

¹ Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Respublikaning turizm salohiyotini jadal rivojlantirish hamda mahalliy va xorijiy turistlar sonini yanada oshirishga doir qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida” 26.04.2023 yildagi PQ-135-son Qarori. // www.lex.uz

² Oʻzbekiston Respublikasining “Turizm, sport va madaniy meros sohalarida davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari toʻgʻrisida” gi PF-6199- farmoni. 2021 yil 6-aprel. // www.lex.uz

ijrosini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O'zbekiston Respublikasi Madaniy meros agentligi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida” 2023-yil 21-avgustdagi PQ-0636-sonli qarori³ tasdiqlandi. Moddiy madaniy meros obyektlarini aniqlash, hisobga olish, muhofaza qilish, targ'ib qilish, davlat reyestri, elektron katalogi, davlat kadastrini yuritish, qo'riqlanadigan hududlarni belgilash hamda sohada davlat nazoratini amalga oshirish kabilar agentlikning asosiy vazifalari sifatida belgilandi. Bu esa mamlakatimizda madaniy-tarixiy turizmni yanada rivojlantirishga oid tizimli ilmiy-metodologik tadqiqotlar olib borish muhimligidan dalolat beradi. Madaniy-tarixiy turizmning hozirgi holatini, uni rivojlantirish istiqbollari va milliy iqtisodiyotga ta'sirini tahlil qilish dolzarbdir. Shunday qilib, biz avvalo “madaniy-tarixiy turizm” tushunchasining mazmun-mohiyatini aniqlab olishimiz lozim.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi.

Ilmiy adabiyotlarda madaniy-tarixiy turizmning turli tadbirlari tavsifini topish uning o'zi haqidagi tushunchadan ko'ra osonroqdir. Ushbu faoliyat ko'pincha tarixiy inshootlar va joylarga, muzeylarga, galereyalarga, meros hududlariga, qal'alarga, cherkovlarga va boshqalarga tashrif buyurish, zamonaviy san'at, haykaltaroshlik yoki tasviriy san'atni kuzatish sifatida tavsiflanadi.⁴

Makkercher ta'kidlashicha, “madaniy turizm, shubhasiz, turizmning “eng zamonaviy” turlarining eng qadimiy turidir: odamlar Rim davridan buyon “madaniy sabablar” deb atalgan sabablarga ko'ra sayohat qilishgan; farqi shundaki, ular bugungi kungacha alohida sayohatchilar sifatida qabul qilinmagan. Ziyoratchilarning sayohatlari, tarixiy joylarga tashrif buyurish, maxsus tadbirlar, bayramlar va marosimlar azaldan ma'lum bo'lgan”⁵.

Krispin Raymond Yangi Zelandiyada ijodiy turizm asoschilaridan biri. U turizmning bu turi turizm boshlanganidan beri mavjud bo'lganligini va u faqat individual unvonga ega bo'lganligini aytadi.⁶

³ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O'zbekiston Respublikasi Madaniy meros agentligi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida” 21.08.2023-yildagi PQ-0636-son Qarori.// www.lex.uz

⁴ Jelincic DA. Splintering of tourism market: new appearing forms of cultural tourism as a consequence of changes in everyday lives. Collegium Antropologicum 2009, 33(1):259–266.

⁵ Mc Kercher B, du Cros H. Cultural tourism – The partnership between tourism and cultural heritage. New York: The Haworth Press; 2002. 250 p.

⁶ Raymond C. Our story [Internet]. 2009. Available from: http://www.creativetourism.co.nz/aboutus_ourstory.html [accessed November 21, 2015].

Undan tashqari, olimlardan biri S.Medlik aytishicha “Madaniy turizm tarixiy joylar va yodgorliklarga, muzey va galereyalarga, san’at namoyishlariga va festivallarga, jamoalarning hayot tarziga tashrif buyurish kabi madaniy qiziqishlar bilan motivlangan maxsus manfaatli ta’til” hisoblanadi.

K. Methan ta’kidlaydiki, “Madaniy turizm turizmning boshqa turlari va rivojlanish vositalaridan farqli o‘laroq, bir o‘ziga xos afzalliklarga ega – biznesning bu shakli nisbatan kam kapital qo‘yilmalarni talab qiladi va ancha yuqori daromad keltiradi – turizm faoliyati bilan chambarchas bog‘liq bo‘lganligi sababli mahalliy ishlab chiqarish oshadi”.⁷

Gollandiyalik tadqiqotchi Richard Greg madaniy-tarixiy turizmni “kishilarning o‘z madaniy ehtiyojlarini qondirish uchun yangi ma’lumotlar va tajriba to‘plash maqsadida odatiy yashash joyidan uzoqda joylashgan madaniy, diqqatga sazovor joylarga borishi” deya ta’riflaydi.⁸

Rossiyalik mutaxassis Y.V. Kolotova madaniy-tarixiy turizmni “mamlakatning barcha imkoniyatlarini o‘z ichiga olgan an’ana va urf-odatlar, uy xo‘jaligining o‘ziga xos xususiyatlari bilan bog‘langan ijtimoiy-madaniy muhit salohiyati” deya ta’riflaydi.⁹

G. Karpov, L.Xorovalar esa madaniy va tarixiy turizmni “kishilarning yangi axborot, tajriba va taassurotlarga ega bo‘lish uchun madaniy diqqatga sazovor joylar, muzeylar va tarixiy joylar, san’at galereyalari, musiqa va drama teatrlari, konsert maydonchalari, ijrochilik san’ati, klassik qadriyatlar hamda tarixiy merosni aks ettiruvchi mahalliy aholining an’anaviy dam olish hududlari, innovatsion badiiy ijodiyot uylariga tashrif buyurishi” deb hisoblaydilar.¹⁰

M. Robinsonning fikricha, madaniy-tarixiy turizm kontekstida madaniy meros tushunchasi o‘zgargan va hozir ham doimiy ravishda o‘zgarib bormoqda.¹¹ Sobiq sanoat shaharlariga hozir sayyohlar tez-tez tashrif buyurishadi. Masalan, Germaniyada, Rur mintaqasida, sobiq po‘lat ishlab chiqarish va ko‘mir konlari hududlarida muzeylar, zamonaviy san’at galereyalari, omma oldida namoyish

⁷ Meethan K. *Tourism in global society: place, culture, consumption*. New York: Palgrave; 2001. 226 p.

⁸ Richards, G. (1996) *Cultural Tourism in Europe*. CABI, Wallingford. [1, c. 45]

⁹ Колотова Е. В. Рекреационное ресурсоведение: Учеб. пособие. - М.: РМАТС. [1, с. 92-93]

¹⁰ Карпов Г.А., Хорева Л.В. *Экономика и управление туристской деятельностью*. СПб., 2011. 268 с. [2.с.135]

¹¹Robinson M. *The experiences of cultural tourism* [Internet]. 2008. Available from:

<http://mg.kpd.lt/users/www/uploaded/3%20Forum%20publ%20on%20cultural%20heritage%20and%20tourism.pdf> [accessed February 7, 2016].

etiladigan san'at asarlari, bog'lar va sayyohlarning dam olishi va bo'sh vaqtini o'tkazishi uchun zarur bo'lgan boshqa obyektlar mavjud turistik diqqatga sazovor joylar tarmog'iga aylandi. Bundan tashqari, ijtimoiy jarohatlar va sobiq harbiy mojarolar bo'lgan joylarga har qanday avlod sayyohlari tez-tez tashrif buyurishadi. Chet ellik sayyohlar Belfastdagi (Shimoliy Irlandiya) turar-joy mavzellariga borishni afzal ko'radilar, u yerda ular harbiylashtirilgan tashkilotlar a'zolari tomonidan qoldirilgan rang-barang rasmlarni ko'rishlari mumkin; bu chizmalar o'sha joydagi siyosiy-diniy guruhlarining unchalik eski bo'lmagan zo'rvonliklari haqida hikoya qiladi.¹²

Mamlakatimiz olimlari va tadqiqotchilari I.S.To'xliyev, R.Amriddinova, Sh.Ro'ziyev, O.Xamidov, N. Ibadullayev, F.Aziztoyeva, B. Mamatov va boshqalarning ilmiy asarlarida turizm sohasini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlariga doir ko'plab masalalar yoritilgan.

Tadqiqotchi Sh. Ro'ziyev madaniy-tarixiy turizmning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirishda yaratiladigan konsepsiyalar, metodlar va turistik faoliyat subyektlarining o'zaro integratsiyasini amalga oshiruvchi indikativ boshqaruv metodikasini yoritib bergan.¹³

Iqtisodchi olim O.H.Xamidovning e'tirof etishicha “Turizm murakkab, ko'p qirrali tushuncha bo'lib, u ... boy va xilma-xil tabiat, madaniy-tarixiy obyektlardan tabiat muhofazasi va ekologik xavfsizlikni ta'minlash asosida tomosha qilish orqali samarali foydalanish yo'nalishlarini belgilaydi.”¹⁴

Tahlil va natijalar.

Madaniy-tarixiy turizm - turistlarning ma'lum bir xalq tarixiga, shuningdek, umuminsoniy madaniy qadriyatlarga qiziqishi ortishi tufayli rivojlanayotgan aholi merosini o'z ichiga olgan turizm turidir. Turizmning ushbu turining mashhurligi turistlarning madaniy-tarixiy turizmning turistik xizmatlarini to'g'ri idrok etishlari uchun ega bo'lgan ma'lumot darajasi va madaniy bilimlari bilan ham bog'liq. Turizmning bu turi madaniyat va tarixga, boshqa xalqlar hayotining o'ziga xos xususiyatlariga ishtiyoqli va qiziqqan odamlar uchun eng qiziqarlidir. Madaniy-tarixiy turizm sayyohlarning dunyoqarashini kengaytiradi, boshqa xalqlar

¹² Northern Ireland Murals, Pictures of Belfast Murals [Internet]. Available from: <http://www.peacelinetours.co.uk/murals.html> [accessed February 7, 2016].

¹³ Международный туризм сократился в 2020 году до уровня 1990 год. <https://www.interfax.ru/>

¹⁴ Xamidov O.X., O'zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirishni boshqarishni takomillashtirish: muammo va yechimlar// Monografiya. - T.: Iqtisodiyot, 2016. 203b.

madaniyatini hurmat qilishni targ‘ib qiladi, sayyohlarga yangi narsalarni o‘rgatadi.¹⁵

Bizning fikrimizcha, mamlakatlar va xalqlar madaniyati turistik qiziqishning asosiy elementlaridan biridir. Turistlarning turli shaharlarga, dunyoning chekka burchaklariga va ularda istiqomat qiladigan xalqlarga bo‘lgan qiziqishi sayohat qilishning eng kuchli rag‘batlantiruvchisidir. Shuning uchun turizm boshqa madaniyatlar bilan, boshqa xalqlarning tarixi va hayoti bilan, badiiy asarlar bilan tanishishning eng yaxshi usuli hisoblanadi.

Madaniy - tarixiy turizm boshqa dam olish turlariga qaraganda muhim afzalliklaridan biri – u butun yil davomida talabga ega bo‘lib, uning sezilarli farqi mavsumiy emasligidir. Turistik jozibadorlikni shakllantirish uchun madaniy-tarixiy turizm quyidagi jihatlarni o‘z ichiga olishi kerak (**1-rasm**).

Research Science and Innovation House

¹⁵ Сущинская М. Д. Культурный туризм: учебное пособие для СПО / М. Д. Сущинская. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Издательство Юрайт, 2018. - 157 с. [Электронный ресурс]: официальный сайт - Режим доступа: www.bibliy-online.ru/book/615AAB6A-E4A3-4B58-8BE3-7184CC772986.

1. - rasm. Tarixiy-madaniy turizmning mazmuni¹⁶

1-rasmda keltirilgan jihatlar madaniy-tarixiy turizmning mohiyatini ochishi bilan birga, uning o'ziga xos jihatlarini ham yoritib beradi.¹⁷

Madaniy-tarixiy turizmni rivojlantirishda hududlarda mavjud bo'lgan tarixiy hamda arxeologik obyektlarning o'rni muhimdir. Ularning tarixiyligi, hudud tarixida tutgan o'rni hamda saqlanganlik darajasi unga qiziquvchi turistlarning sonini oshishiga yordam beradi. Bugungi kunda O'zbekistonda 2 mingdan ziyod

¹⁶ O'zbekiston Respublikasining "Turizm, sport va madaniy meros sohasida davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida" gi PF-6199- farmoni. 2021 yil 6-aprel. //www.lex.uz// Muallif ishlanmasi.

¹⁷ "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 6, noyabr-dekabr, 2021 yil 6/2021 (№ 00056) <http://iqtisodiyot.tsue.uz> 428.

tarixiy yodgorliklar mavjudligi madaniy-tarixiy turizmni rivojlantirish salohiyati yuqori ekanligidan dalolat beradi¹⁸.

Ushbu fikrlardan kelib chiqib biz madaniy-tarixiy turizmni insoniy madaniyatning tarixiy, madaniy, san'at, arxitektura va g'oya asoslari asosida turlash va o'rganishga asoslangan turizm turi deb hisobladik. Madaniy-tarixiy turizmning mohiyati va o'ziga xos jihatlarini quyidagilarga bo'ldik:

- 1) **Tarixiy joylar:** Madaniy-tarixiy turizm tarixiy joylarni o'rganishga imkoniyat yaratadi. Bu joylar shaharlar, qal'alar, qadimiy obidalar, muzeylar va boshqa tarixiy ob'ektlardan iborat bo'ladi.
- 2) **Insoniy madaniyat:** Madaniy-tarixiy turizm insonlar uchun madaniy meros va g'oya asoslari bilan tanishishga imkon beradi. Bu yerlarda insonlar alohida madaniy muloqotlar, mazmunlar va g'oya asoslari bilan tanishishlari mumkin.
- 3) **Arxitektura va san'at:** Tarixiy shaharlar va joylar arxitektura, san'at va rasm ustuvorligi bilan bog'liq bo'lib, madaniy-tarixiy turizm bu sohalar bo'yicha o'rganish va tadqiqot imkoniyatini beradi.
- 4) **Turizm sifati:** Madaniy-tarixiy turizm ko'pgina holatlarda masshtabli turistlar tomonidan amalga oshiriladi. Bu turistlar tarixiy joylarni, muzeylarni va g'oya asoslari o'rganishni istaganlar uchun kelib chiqqan.
- 5) **Turizmning aksariyati:** Madaniy-tarixiy turizmning aksariyati joylashgan hududlarda eng ko'p amalga oshiriladi. Bu esa o'sha hududlarning madaniy, tarixiy va san'ati boyicha boyligi bilan bog'liqdir.

Yana shuni aytishimiz mumkinki, madaniy-tarixiy turizm insonlar uchun tarixiy va madaniy obyektlarni o'rganish, uning yodgorliklarini saqlash va insoniy madaniyatni muhofaza qilish imkoniyatini beradi. Bu turizm turi shuningdek, mamlakatlar o'rtasidagi diplomatik munosabatlarni kuchaytirish, insonlar orasidagi mazmunlarni o'stirish imkonini ham beradi. Sayyoramizning har bir burchagi tarixni o'z ichiga oladi. Madaniy turizmni tashkil etilishining tarixiy bosqichlari Qadimgi Misr davriga to'g'ri keladi. Fir'avnlr uzoq hududlarning madaniyati va hayoti bilan tanishish uchun boshqa mamlakatlarga sayohatlar uyushtirgan. Geografik kashfiyotlar turizmning bu turini eng ommabopiga aylantirdi. Bugungi kunda tarixiy turizmni rivojlantirish istiqbollari eski shaharlar, diqqatga sazovor joylar va madaniy

¹⁸ O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlar.

meros obyektlarini ko‘rishni xohlaydigan sayyohlar oqimining ko‘payishi hisoblanadi.

Sayohatchilarning fikriga ko‘ra, madaniy-turizm sohasi bo‘yicha yetakchi davlatlar quyidagilardir:

1. Fransiya – Yevropadagi madaniy turizm, birinchi navbatda, ushbu davlatga tashrif buyurish bilan bog‘liq;
2. AQSh – garchi bu mamlakatdagi tarixiy sayyohlik joylari ming yillik tarixi bilan maqtana olmasa ham, bu yerda juda ko‘plab qiziqarli joylar mavjud. Masalan, O‘lim vodiysi, Ozodlik haykali, Gollivuddagi Shon-sharaflar xiyoboni va boshqalar;
3. Xitoy – Sharq madaniyatining timsolidir va Xitoy ming yillar oldin ham rivojlangan davlat bo‘lganligi bilan ham jozibali;
4. Italiya – san‘at va tarix beshigi bo‘lib, bu yerda turizm nafaqat markazda, baki kichik tarixiy shaharlarda ham ajoyib;
5. Gretsiya – boy tarixga ega. Bu yerdahi har bir orolda o‘ziga xos xotiralar bor;
6. Ispaniya – ko‘plab me‘moriy yodgorliklari tufayli chinakam qiziqish uyg‘otadi;
7. Germaniya – ulkan binolari, rang-barang me‘morchiligi va zamonaviy muzeylari bilan o‘ziga jalb qiladi;
8. Turkiya – bu yerdagi diqqatga sazovor joylar o‘ziga xos lazzat bilan, mahalliy aholi esa sharqona mehmondo‘stligi bilan ajralib turadi;

Turizm bo‘yicha Gaaga deklaratsiyasida “bo‘sh vaqtda dam olish huquqi va haq to‘lanadigan ta‘til huquqi, hamda bu vaqtdan ta‘limiy va ko‘ngil ochish maqsadida foydalanish uchun sayohatga chiqish – ichki va xalqaro turizmning ne‘matlaridir” deb ko‘rsatilgan.¹⁹ Iqtisodiy yondashuvda turizm o‘z ichiga madaniy-tarixiy, rekreatsion va boshqa tashkilotlarning kompleks xizmatlar va mahsulotlar ishlab chiqarish, maqsadli investitsiyalar kiritish faoliyatini qamrab oluvchi o‘ziga xos tarmoq sifatida belgilanadi.²⁰

Xulosa.

Har bir davlatning turizm rivojlanish tarixiga nazar soladigan bo‘lsak, albatta bu madaniy-tarixiy turizm bilan bog‘liq bo‘ladi. Har bir davlat o‘z yurtini butun

¹⁹ Королёва Н.В. Имитационное моделирование направлений развития туризма в рекреационных зонах региона. Майкоп, 2007. 164 с.

²⁰ Raxmatlayev N. “O‘zbekistonda tarixiy-madaniy turizmni rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari” Journal of Innovations in scientific and educational research Volume-6, ISSUE-4.2023.

dunyoga tanitish uchun ham o'zining turizm sohasini yetarli ehtiyojlar bilan ta'minlaydi. Biz bu maqolani to'liq yoritib berish jarayonida madaniy-tarixiy turizmning qadimgi davrlardan to bugungi kungacha rivojlanib kelayotganiga amin bo'ldik. Madaniy-tarixiy turizm mamlakat iqtisodini rivojlantirish bilan bir qatorda quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. tarixiy voqealarni qayta tiklash;
2. madaniyat va tarixni umumlashtirish;
3. madaniy merosni saqlash;
4. odamlarning noma'lum dunyoning tarixiga qiziqishlarini orttirish.

Turistlarni jalb qilish uchun esa quyidagilarni ishlab chiqish kerak:

- a. madaniy-meros obyektlarini yaratish;
- b. rekonstruksiya qilish;
- c. diqqatga sazovor joylarni kompleks tarzda taqdim qilish;
- d. tarixiy yodgorliklarni dunyoga tanitish;

Bu bilan ham davlat iqtisodiga foyda keltirish ham hudud tarixini o'rganib yangi obyektlar ustida izlanishlar olib borish va turizm sohasida ko'plab yutuqlarga erishish mumkun.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Respublikaning turizm salohiyotini jadal rivojlantirish hamda mahalliy va xorijiy turistlar sonini yanada oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida” 26.04.2023 yildagi PQ-135-son Qarori.// www.lex.uz
2. O'zbekiston Respublikasining “Turizm, sport va madaniy meros sohalarida davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida” gi PF-6199- farmoni. 2021 yil 6-aprel. // www.lex.uz
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O'zbekiston Respublikasi Madaniy meros agentligi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida” 21.08.2023-yildagi PQ-0636-son Qarori.// www.lex.uz
4. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlar.
5. “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 6, noyabr-dekabr, 2021 yil 6/2021 (№ 00056) <http://iqtisodiyot.tsue.uz> 428.
6. Международный туризм сократился в 2020 году до уровня 1990 год. <https://www.interfax.ru>

7. Колотова Е. В. Рекреационное ресурсоведение: Учеб. пособие. - М.: РМАТС. [1, с. 92-93]
8. Карпов Г.А., Хорева Л.В. Экономика и управление туристской деятельностью. СПб., 2011. 268 с. [2.с.135]
9. Королёва Н.В. Имитационное моделирование направлений развития туризма в рекреационных зонах региона. Майкоп, 2007. 164 с.
10. Сущинская М. Д. Культурный туризм: учебное пособие для СПО / М. Д. Сущинская. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Издательство Юрайт, 2018. - 157 с. [Электронный ресурс]: официальный сайт - Режим доступа: <http://on1ine.rU/book/615AAБ6A-E4A3-4B58-8BE3-7184CC772986>.
11. Jelincic DA. Splintering of tourism market: new appearing forms of cultural tourism as a consequence of changes in everyday lives. Collegium Antropologicum 2009, 33(1):259–266.
12. Northern Ireland Murals, Pictures of Belfast Murals [Internet]. Available from: <http://www.peacelinetours.co.uk/murals.html> [accessed February 7, 2016].
13. Mc Kercher B, du Cros H. Cultural tourism – The partnership between tourism and cultural heritage. New York: The Haworth Press; 2002. 250 p.
14. Meethan K. Tourism in global society: place, culture, consumption. New York: Palgrave; 2001. 226 p.
15. Raymond C. Our story [Internet]. 2009. Available from: http://www.creativetourism.co.nz/aboutus_ourstory.html [accessed November 21, 2015].
16. Richards, G. (1996) Cultural Tourism in Europe. CABI, Wallingford. [1, с. 45]
17. Robinson M. The experiences of cultural tourism [Internet]. 2008. Available from: <http://mg.kpd.lt/users/www/uploaded/3%20Forum%20publ%20on%20cultural%20heritage%20and%20tourism.pdf> [accessed February 7, 2016].
18. Xamidov O.X., O'zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirishni boshqarishni takomillashtirish: muammo va yechimlar // Monografiya. - T.: Iqtisodiyot, 2016. 203b.
19. Raxmatlayev N. “O'zbekistonda tarixiy-madaniy turizmni rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari” Journal of Innovations in scientific and educational research Volume-6, ISSUE-4.2023.